

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. I. Auctoritas instituendi Sacramenta nequit ullâ potentiâ competere puræ creaturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

invisibilis pertinentis ad observationem secta.

Inquitur autem de statu post peccatum.

Quod autem Doctor loquatur de statu post peccatum patet ex n. 7. De tertio (inquit) articulo apparet ex primo, nam pro quocumque statu, in quo est morbus, necessaria est medicina; & pro quocumque statu via (maximè post lapsum) congruum est hominem manu duci ad invisibilia per aliquod sensibile: sed in omni statu via (maximè post lapsum) morbus est in natura: ergo pro omni illo congruum est aliquod institui Sacramentum. His suppositis fit

CONCLUSIO I.

Auctoritas instituendi Sacramenta nequit ullâ potentiam competere puræ creaturæ.

6.

Allunde habet signum practicum quod practice significet signatum & aliunde quod sit certum.

Pro clariori intelligentia, Nota primò ex Scoto 4. dist. 1. quest. 3. n. 4. Aliunde signum practicum habere quod significet practice signatum & aliunde quod sit certum signum: quod patet, quia possibile est quandoq; aliquem non veracem uti illo signo: signationem enim habet ex institutione, sed quod sit certum, non habet nisi ex determinatione alicuius causæ cooperantis illi signo ad causandum significatum v. g. si ab aliquo legislatore instituat in politica sua pro signo pacis, tactus manus vel huiusmodi, etsi ex ista impositione habet istud signum quod practice significet pacem: tamen si alius non verax potest uti isto signo, istud signum non est certum ex impositione legislatoris, sed remanet equivocum; quandoq; scilicet verum, quando habet concomitans signatum, quandoq; falsum: falsus enim utitur isto signo sine signato, sicut uteretur signo speculativo benevolentie sine signato, dicendo, concedo tibi dilectionem meam, habens aliud, scilicet oppositum, in mente.

Nota secundo ex eodem ibidem n. 5. Sacramentum & practice significare effectum practicum causari in illo, cui adhibetur & sic signare, quod est signum certum ut in pluribus, sive regulariter, quantum est ex parte eius.

7.

Declaratur assertio ex Scoto, quia non potest dare certitudinem signo practico, nisi in cuius potestate est causare signatum illius signi.

Nunc declaro assertionem ex Doct. Subtili loco supra citato n. 5. Quantum (inquit) ad signationem, possibile esset quod institueretur ab aliqua creatura (Sacramentum) quia sicut posset homo imponere signum speculativum effectus Dei, ut patet de ista oratione, Deus causat gratiam in anima, ita posset imponere signum, quod practice signaret, Deum invisibiliter agere; sed non posset dare illi signo, quod esset regulariter certum: non

enim potest dare certitudinem alicui signo practico, nisi in cuius potestate est posse causare signatum illius signi: solus autem Deus potest se determinare ad causandum effectum sibi proprium: ergo solus Deus potest dare certitudinem signo practico sui effectus. Sic ergo patet, quod à Deo solo potest institui Sacramentum, quantum ad signum certum.

Et infra n. 6. ibi: Quod si hoc (signum certum) est de ratione Sacramenti, ut videtur ex illa particula, efficax, sequitur, quod de ratione eius proprie dicta, est, quod à solo Deo possit institui. Si autem non est de ratione eius &c. Ex quo bene scilicet ante n. 4. Apparet non certo Doctorem hoc tenuisse; quia non est hic clarus; neque hic est in re controversia, sed in voce; quia negantes potestatem instituendi Sacramentum posse communicari, intelligunt per hanc potestatem independentem ab alio quoad executionem. Et hoc sensu conclusio est verissima, neque indiget ullâ probatione.

Certum quoque est, Deum posse puræ creaturæ committere designationem alicuius signi practici, ad cuius præsentiam ipse infallibiliter conferat gratiam. Igitur præsens dubitatio est, an sufficiat talis designatio, ut homo designans proprie dicatur instituire Sacramentum.

Card. Lugo de Sacramentis disp. 7. sect. 2. postquam n. 19. citasset Doct. Subtilem 4. dist. 1. quest. 3. §. De secundo dico, pro sententia negativa: n. 22. sic ait: Scotus dist. 2. q. 1. §. Ex his, innititur potissimum huic argumento, quod si creatura haberet illam potestatem, sequeretur Deum determinari à creatura ad conferendam gratiam, & per consequens Deum esse causam secundam respectu creaturæ in productione illius gratiæ. Quod quidem fundamentum debile est.

Hanc verò debilitatem probat in primis, quia hæc causalitas creaturæ esset solum moralis; & licet esset physica, non argueret Deum esse causam secundam: nunc enim determinatur Deus à voluntate nostra ad concurrendum ad amorem potius, quam ad odium, & tamen Deus est causa prima; quia de ratione causæ primæ est, quod sit universalissima ad omnes effectus; quod sine illâ nulla causa possit operari; quod ipsa det virtutem omnibus ad operandum, quod ipsa applicet omnes causas secundas ad operandum: non tamen quod ipsa determinet omnes; potest enim aliquam causam secundam applicare indifferenter, à qua rursus determinetur concursus

Ex quo ducit id totum Deo committere:

Restat tamen adverte Scilicet non certo Scutum hoc tenuisse.

Certum est, posse committere creaturæ designationem signi practici, ad cuius præsentiam infallibiliter conferatur gratia.

8.

Malè Scotum à Lugo intellectum esse.

Sect. 2. De Sacrament. Institutione. Concl. 1. 17

concurfus Dei ad hunc potiùs, quàm illum effectum. Ita hic Auctor.

Ostenditur eo quod loco citato non assignet rationem conclusionis.

Sed quid mirum si erret in refutando fundamentum, qui erravit in assignando? Neque enim Scotus loco ab ipso citato assignat rationem, quare Deus non possit potestatem instituendi Sacramenta communicare puræ creaturæ (quippè illam assignaverat dist. 1. loco à nobis supra commemorato) sed dicit, quòd Sacramenta novæ legis à solo Deo habeant efficaciam tanquàm à causa principali & physica; non quia creatura nequeat Deum determinare ad ullum effectum: sed quia (inquit) solus Deus instituit hæc Sacramenta, & efficacia sacramenti non potest esse ab alia causa inferiore eam instituente: quippè solus Deus determinat se ad effectum causandum sibi proprium (qualis non est amor aut odium) si enim posset ab alio (tanquàm à causa principali & physica) determinari ad agendum, ita non esset causa secunda respectu eius: effectus autem significati per Sacramenta sunt proprii soli Deo. Ita docet Doct. Subulis. Judicet æquus Lector, an refutatio non sit debilior, fundamento refutato.

9. Examinatur sententia affirmativa, quam comminavit Lugo & conformem modo loquendi Theologorum & Patrum.

Restat ut examinemus sententiam affirmativam; quæ in asserit Card. supra n. 24. esse communem & conformem modo loquendi Theologorum & Patrum, quando dicunt simpliciter Christum instituisse omnia Sacramenta novæ Legis: loquuntur enim de Christo ut homine; alioquin non oportebat nominare Christum, sed omnes personas Trinitatis; & constat ex ipso modo loquendi: nam eodem modo tribuunt Christo Sacramentorum institutionem, quo actiones humanas, per quas Sacramenta instituit. Sic enim loquitur Ecclesia de institutione Eucharistiæ in hymno festi Corporis Christi: *Dedit fragilibus corporis ferculum, dedit & tristibus sanguinis poculum, dicens: accipite quod trado vasculum, omnes ex eo bibite. Sic Sacrificium istud instituit, cuius officium committi voluit soli Presbyteris &c.* ubi idem qui protulit illa verba: *Accipite & bibite*; dicitur instituisse Sacrificium & Sacramentum. Certum autem est, quòd illa verba: *Accipite & bibite*, protulit ut homo: imò Sacrificium ut tale debuit ab ipso offerri ut homine; ergo ut homo debuit etiam instituire illud; quia per suam institutionem ordinavit eisdem verbis Apostolos in Sacerdotes, ut ejus vice offerrent, quæ omnia fecit ut homo: ut sic enim est sacerdos in æternum offerens per alios ministros. Ergo si per eadem verba instituit Sacramentum, oportet quòd

Es ipsius Ecclesiæ.

Sacramentum instituerit ut homo.

Eodem modo loquitur Trident. sess. 13. c. 1. ibi: *Hoc tam admirabile Sacramentum in ultima cæna Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis viniq; benedictionem, se suumq; ipsius corpus illis præbere, ac suum sanguinem, miseris ac perspicuis verbis testatus est.* Et cap. 2. ibi: *Ergo Salvator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc instituit; atqui loquebatur ut homo, discessurus erat ut homo: ergo etiam ut homo Sacramentum instituit.*

Etiã Concilij Tridentini.

Probatum ratione: quia ad hoc, ut aliquis simpliciter & absolute dicatur aliquid instituere, non requiritur, quòd nullo modo acceperit potestatem ab alio id faciendi, nec quòd alius saltem in communi non habuerit decretum aliquod circa illam rem: (enimverò S. Franciscus dicitur auctor & institutor suæ regulæ, licet eam Deus dictaverit & Pontifex confirmaverit) sed sufficit, si ipse fuerit primus determinans vel reducens ad executionem, facultatem & potestatem illam, quæ de se erat indifferens, ut haberet vel non haberet effectum. Accedit, quòd Ecclesia dicatur instituisse ceremonias sacramentales, quàmvis id fecerit potestate sibi à Christo datâ, quæ proinde pendet & ducit exordium à primo Christi decreto circa ceremonias. Ita ferè Lugo.

10. Eandem sententiam probat ratio.

Si autem officias singulos homines in lege naturæ potuisse determinare signum justificationis parvulorum. Respondet dupliciter Deum se potuisse habere in delegatione faciendâ: Primò applicando efficaciam signo, quod homo designaverit. Secundò, dando homini potestatem, ut ipse faciat illud signum efficax. Primus modus non sufficit ut homo dicatur instituere Sacramentum: siquidem de facto Sacerdos designat materiam Eucharistiæ v. g. vinum album vel rubrum, eligens unam ex duabus à Christo sub disunctione institutis. Similiter in lege naturæ erant plura signa sub disunctione à Deo ad significandam gratiam imposita: quare qui unam ex illis exercebat, non imponebat illi significationem, sed eligebat eam, quæ jam ex Dei institutione habebat vim significandi. Quod à posteriori constat, quia non posset tunc aliquis apponere illam materiam cum omnibus requisitis & nolle causare gratiam: sicut nec potest nunc aliquis velle facere contractum legitimum Matrimonij & non efficere Sacramentum, saltem probabilius. At verò in secundo casu relinqueretur homini non

Objectioni in contrarium respondet, assignando rationem duplicem, quâ Deus potuit se habere in delegatione hujus potestatis.

C

solum

solùm electio materiæ, sed etiam communicatio efficaciæ & impositio significationis.

11.
Differen-
tiam autem
illarum ra-
tionum
multis de-
clarat,

Hanc differentiam declarat multis exemplis. Primò Episcopi concedentis potestatem præcipiendi sub excommunicatione, & præcipientis sub excommunicatione, ut Petrus v. g. obediat Paulo. Secundò Confessarij, qui alicui in penitentiam imponeret, ut faciat quod mater designaverit, quæ propterea non dicitur imponere penitentiam. Tertio Domini præcipientis servo, ut faciat quicquid Petrus dixerit; ad hoc autem non oportet quòd Petro det jus ullum super servum. Et ita in præsentia, si Deus imponat significationem & efficaciã illius signi, quod homo elegerit, non instituit homo Sacramenta; si verò det homini potestatem imponendi significationem, tunc homo exercet actum potestatis & instituit ex Dei delegatione: sicut Adam imposuit nomina omnibus creaturis per auctoritatem à Deo acceptam & tribuit illis vim significandi.

Et differen-
tiam ostendit
inter potestatem
datam ad designandam
materiam
& potestatem
imponendi signi-
ficationem.

Porro differt potestas data ad designandam materiam, à potestate imponendi significationem ex concessione Dei, in hoc, quòd designans nullo modo est causa, quòd Deus se obliget ad dandam gratiam; sed est obligatus antecederet: at verò imponens significationem est causa, quòd Deus de novo se obliget ad conferendam gratiam cum hoc signo: hoc autem est dare homini auctoritatem ad instituenda Sacramenta; dare scilicet ei jus & auctoritatem, quã pro sua voluntate possit obligare seu facere, quòd Deus se obliget ad assistendum infallibiliter cum talibus signis.

Nec sufficit obligatio prior, quã Deus se jam obligaverat, quando concessit homini auctoritatem instituendi Sacramenta; illa enim fuit obligatio quasi remota, quia proximè non se obligaverat ad dandam gratiam, sed ad obligandum se ad dandam gratiam, positã hominis voluntate obligandi Deum: atque adeò homo est causa, quòd Deus se obliget ad dandam gratiam. Hæc latius Card. Lugo supra, quæ, quia acuta sunt (ut ait Dicastillo disp. 3. n. 27.) juverit quamplurimum eorum examinatio.

12.
Ratio differen-
tiaz, à
Lugone al-
legata, di-
scutitur.

Et primò quidem quid refert sive Deus dicat: *Ego iam me obligo ad conferendam gratiam ad quocumque signum, quod tu elegeris*; sive: *Ego me postea obligabo quando eliges signum*? Hoc quippe nihil

aliud est, quàm: *Ego iam me obligo, quòd postea obligabo me*; quæ multiplicatio obligationum, utpotè ad nihil serviens, non videtur in Deo ascendenda. Quando igitur Deus concessit Christo potestatem talem qualem potuit instituendi Sacramenta, de facto se obligavit ad conferendum infallibiliter gratiam ad quocumque signum, quod Christus elegerit, seu potius instituisset designando materiam & formam, nequidem à Deo sub disjunctione, sive indeterminatè antea assignatam.

Ex quo, etiam seclusã nova obligatione, adhuc manet distinctio inter Sacerdotem v. g. eligentem vinum rubrum & Christum instituentem vinum pro materia consecrationis: quòd enim sit album vel rubrum, planè extrinsecum est rationi Sacramenti; esse autem vinum, essentialem constituit materiam. Quid ergo mirum, si Christus dicitur institutor, secus autem Sacerdos?

Profectò Christum fuisse auctorem & institutorem Sacramentorum novæ Legis, nullus Catholicorum ambigit, ita definitè Trident. sess. 7. can. 1. *si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia à Jesu Christo Domino nostro instituta* &c. At verò Christum instituisse Sacramenta præcisè secundum humanitatem, non lego apud Sanctos Patres vel Concilia Ecclesiæ; neque satis colligitur ex superius allegatis: nam propriè dicitur Christus secundum divinitatem tunc instituisse Sacramentum v. g. Eucharistiæ, quando disertis verbis post panis, viniq; benedictionem testatus est se suum ipsius corpus ac sanguinem illis præbere: quemadmodum bene dicitur Deus dedisse legem populo Israëlítico, quando per Moysen illam promulgavit; tunc quippe & non antea, voluntas Dei Israëllem obligabat. Similiter quàmvis ab æterno voluerit signis Sacramentalibus annectere infallibilem efficaciam gratiæ, tamen non nisi pro tempore, in quo per Christum Jesum, qui simul erat homo & Deus, ejusmodi signa per actionem humanam determinarentur.

Inferet fortè aliquis: Ergo sicut Moyses non fuit legislator, sed solùm promulgator; ita Christus non erit institutor, sed solùm promulgator Sacramentorum. Respondeo negando consequentiam. Disparitatem assigno, quòd in Christo fuerit natura divina, quæ signis ab humanitate determinatis poterat, & de facto annectebat efficaciam gratiæ. Verissimè itaque dixit S. Ambros.

Et dispari-
tas aliquo-
rum ab ipso
non perpe-
ta salvatur.

13.

Trident.

Christum
instituisse
Sacramenta
præcisè se-
cundum hu-
manitatem,
ex allegatis
à Lugone
non colligi-
tur.

14.
Objectioni
quod Chris-
tus alius so-
lum erit
promulga-
tor Sacra-
mentorum,
occurritur
primò.

S. Ambros.

S. Ambros. Auctor Sacramentorum quis est nisi Dominus Iesus, quia homo designans materiam & formam essentialem & quia Deus tribuens effectum gratiae? Ex quo patet, quare potius Christus dicatur auctor Sacramentorum, quam tota Trinitas; quamvis & haec posset dici auctor, ut concedit Lugo supra n. 25.

Occurrit secundo.

Adde, quod in humanitate Christi fuerit dignitas aliqua excellentiae (ut vocant) respectu Sacramentorum, quae non erat in Moyse respectu legis veteris; neque esset in homine, cui committeretur à Deo designatio materiae & formae, etiam essentialis; quia Christus de condigno meruit, ut & Deus ipsi hoc officium imponeret, & invocatione nominis eius gratia in Sacramentis daretur.

15.

Ad Sacrificium ex natura vel institutione diuina non requiritur.

Hinc licet Christus quia homo instituit sacrificium, non tamen Sacramentum.

Qualiter de institutione utriusque equaliter loquitur Ecclesia, demonstratur.

Auctoritativa gratiae promissio, quae est solli Deo propria, in institutione Sacramenti inuoluitur. Et hinc ad quaedam argumenta Lugonis respondetur.

De Sacrificio quid dicam? certum videtur ex natura rei ad illud non requiri institutionem diuinam; siquidem (ut dixi sect. praecedent.) non operatur immediate gratiam sanctificantem, sed solummodo est signum ad placitum supremae Dei potestatis in vitam & mortem; non repugnat autem talem significationem ab hominibus imponi. Quapropter esto Sacrificium Christus quia homo instituit (quod tamen non recte inferitur ex hoc, quod ut homo debuerit sacrificare; nam in veteri Lege homines offerebant Sacrificia à Deo instituta) non dubito, quin ut Deus instituerit Sacramenta.

Equidem Ecclesia eodem modo loquitur de institutione Sacramenti & Sacrificij, quia Christus Iesus, qui Deus & homo est, utrumque potestate proportionata instituit; quae autem potestas ad hanc vel illam institutionem esset requisita, Ecclesia ibi non determinauit. Et quidni etiam auctoritas diuina fuerit necessaria ad Sacrificium novae Legis, quod immediate & infallibiliter quia satisfactorium tollit in homine iusto penas peccati remissi?

Concludo hanc controversiam de nomine, & dico, proprie dictam institutionem Sacramenti involvere auctoritativam gratiae promissionem, quae est propria soli Deo; sicuti propria est physica gratiae productio. Et quia haec non includitur in institutione regulae S. Francisci, neque in institutione caeremoniarum Ecclesiae; multo minus in impositione nominum facta ab Adamo; ideo S. Franc. per potestatem à Deo acceptam proprie dicitur instituisse regulam, Ecclesia caeremonias, & Adamus imposuisse nomina omnibus

creaturis: pura autem creatura Sacramentum nec potuit, nec unquam poterit proprie instituire.

Dices: Productio physica gratiae non est ita propria Deo, quin eam communicare posset creaturae: nam si quidpiam obflaret, esset supernaturalitas gratiae; atqui illa non obstat, ergo &c. Minor, quae sola potest negari, probatur: quia de facto creatura producit actum supernaturalem, v. g. intellectus actum fidei & voluntas actum spei ac charitatis; quid ni etiam possit producere habitum? Respondeo: quia hoc est hoc & illud est illud; id est, quia habitus supernaturalis dicitur, qui à solo Deo potest infundi; actus vero supernaturalis, qui non potest produci à causa secunda nisi communicetur ipsi aliquod conprincipium physicum supernaturale.

16. Obiectio, quod physica productio gratiae communicari possit creaturae.

Soluitur.

Enimvero omnis actus vitalis intrinsecum & essentialiter dicitur ordinem ad potentiam vitalem tanquam principium suum efficiens connaturale. Quid ergo miramur, si intellectus & voluntas habeant virtutem inchoatam ad producendos actus supernaturales? At vero habitus supernaturalis, qui se habet instar potentiae, quoniam dat simpliciter esse; quo fundamento dicitur effici posse vel à potentia naturali, vel ab actu supernaturali?

Quia (inquis) per potentiam obedientialem potest quilibet quodlibet producere. Credat qui volet; ego meam fidem fidei huius commentum numquam obstringam.

Finio hanc conclusionem verbis D. Augusti. Tract. 3. in Joannem. Tale Baptisma Domini, qualis Dominus: ergo Baptisma Domini diuinum, quia Dominus Deus. Potuit autem Dominus noster Iesus Christus, si vellet, dare potestatem alicui seruo suo, ut daret Baptismum suum tanquam vice sua, & transferret à se baptizandi potestatem & constitueret in aliquo seruo suo, & tantam vim daret Baptismo translatò in seruum, quantum vim haberet Baptismus datus à Domino: sed noluit. Ideo (teste S. Doct. ibidem) ut in illo spes esset baptizandorum, à quo se baptizatos agnoscerent. Noluit ergo seruum ponere spem in seruo. Quod D. Aug. de Baptismo, eadem ratione & congruentia asserimus de omnibus Sacramentis novae Legis, puta

S. Augusti.